

LUCAS ONDERWIJS EN DE KUNST VAN HET VERANDEREN

De echte reden voor verandering is: beter onderwijs voor onze leerlingen

Het Haagse Lucas Onderwijs heeft samen met de Hogeschool Leiden en Kennisnet een heleboel – mogelijke – vernieuwingen in kaart gebracht. Het resultaat is een praktisch boek geworden met concrete handreikingen voor onderwijsvernieuwing. De leerling staat daarbij centraal.

Het idee voor dit boek ontstond in maart 2019, vertelt Koos Eichhorn, Senior beleidsmedewerker afdeling Onderwijs, Kwaliteit & Innovatie van Lucas Onderwijs. ‘We merkten dat al onze scholen, zo’n tachtig in totaal, bezig zijn om te kijken waar ze kunnen vernieuwen. Maar ook viel op dat niet bij alle scholen dit proces even gemakkelijk gaat. De meeste scholen willen wel, maar op de een of andere manier lukt het niet of komt het nooit uit om te werken aan het veranderproces.

Tegelijkertijd zagen we dat het bij een aantal scholen wél lukt, hoewel ze tegen dezelfde beperkingen aanlopen. Omdat de aanpak van die scholen heel inspirerend kan zijn voor de andere scholen binnen Lucas Onderwijs, besloten we deze mooie voorbeelden in een boek te beschrijven. Een boek waarin de scholen vertellen over wat er goed ging, maar ook wat er minder goed ging in het verandertraject. Het zou een boek moeten worden met daarin centraal het proces rondom de onderwijsvernieuwing. Zo kan het dienen om andere scholen te inspireren om ook stappen te gaan zetten.’

INPUT VAN KENNISNET

Bij de totstandkoming van de ‘succes’verhalen werden scholen betrokken die onder meer bezig waren met de stap naar gepersonaliseerd onderwijs of die minder werden geraakt door het

lerarentekort. ‘Het is interessant om te achterhalen hoe zij het onderwijs organiseren, waardoor zij bijvoorbeeld minder last van het lerarentekort hebben.’

Tijdens de totstandkoming van het boek merkte het schrijfteam op dat alle scholen vanuit een theoretische onderbouwing aan de slag gingen. ‘Die onderbouwing wilden we ook meegeven aan andere scholen. Maar tegelijkertijd wilden we er uitdrukkelijk geen managementboek van maken dat al snel aan de kant wordt gelegd. De theorie die we beschrijven, is vooral gerelateerd aan

“ We merkten dat al onze scholen, zo’n tachtig in totaal, bezig zijn om te kijken waar ze kunnen vernieuwen. Maar ook viel op dat niet bij alle scholen dit proces even gemakkelijk gaat. ”

KOOS EICHORN

Senior beleidsmedewerker afdeling Onderwijs, Kwaliteit & Innovatie van Lucas Onderwijs

Meestal worden rubrics gebruikt als formatief-assessmentinstrument en voor het praten met leerlingen over hun ontwikkeling. In een overzichtelijke tabel staan dan opeenvolgende proces- en situatiebeschrijvingen, die inzicht geven in de huidige stand van zaken en mogelijk volgende stappen in de ontwikkeling. Eichhorn: 'In dit boek bieden we rubrics aan die je kunnen helpen de schoolontwikkeling in beeld te brengen, zodat je ontdekt wat de mogelijk volgende stap zou kunnen zijn. Kenmerkend voor rubrics is dat ze worden gebruikt voor het aangaan van een gesprek, niet om af te rekenen of te beoordelen. Een rubric biedt taal en beelden bij je eigen reflectie.'

Meestal worden rubrics gebruikt als formatief-assessmentinstrument en voor het praten met leerlingen over hun ontwikkeling.

de praktijk. Gaandeweg het schrijfproces wilden we echter nóg meer handvatten aan lezers geven. Zo kwamen we op het idee voor het ontwikkelen van rubrics. Die zijn in samenwerking met de Hogeschool Leiden en Naomi Mertens van Mijn Leergemeenschap tot stand gekomen en toegevoegd aan het boek.'

RUBRICS

Van vijf onderwerpen is een rubric gemaakt. De vijf onderwerpen die aan bod komen, zijn: Leerling en onderwijs, Innovatieve teams, Leidinggeven aan innovatief onderwijs, Organisatie van innovatief onderwijs en ICT in innovatief onderwijs.

WORKSHOPS

Het Lucas Onderwijs wil met het boek alle scholen de kans bieden om te kijken waar ze nu staan en welke stappen ze naar onderwijsvernieuwing kunnen maken. Het is als e-book voor iedereen gratis te downloaden. 'Dat was een bewuste keuze. Zo kunnen, naast onze eigen scholen, andere scholen ook profiteren van de gebundelde kennis', aldus Eichhorn. Het boek kwam in januari 2020 uit. Natuurlijk is dat te vroeg om concrete resultaten te kunnen melden binnen de scholen van Lucas Onderwijs. 'Maar', stelt Eichhorn, 'het boek is voor de scholen wél de opmaat

PRAKTIJKVOORBEEDEN UIT HET BOEK

Hoe sluit ik aan bij de (toekomstige) leefwereld van kinderen?

De Snijdersschool kreeg meerdere jaren goede inspectierapporten. Toch heerste er onder veel teamleden ontevredenheid. Ze wilden kinderen meer laten kiezen, hen meer aanspreken op hun interesses en talenten. Met elkaar onderzocht het team manieren waarop ze hun onderwijs konden verrijken en interessanter maken voor leerlingen en voor zichzelf. Directeur Ivan Trouwborst: 'We dachten: we moeten toch meer kunnen dan dit?'

Hoe trek ik met mijn onderwijs nieuwe leerlingen aan?

Toermalijn begon een paar jaar geleden met het werken in domeinen. In die domeinen werken leerlingen van verschillende leeftijden met elkaar samen. De school veranderde haar onderwijsconcept zo van leraargestuurd onderwijs en drie niveaus per klas naar meer gepersonaliseerd onderwijs. Directeur Nienke Huizinga: 'Met deze manier van werken, die we voorzichtig invoeren, verwachten we nieuwe ouders en leerlingen aan te trekken.'

voor verdere ondersteuning in de vorm van bijvoorbeeld workshops. De afdeling Onderwijs, Kwaliteit en Innovatie binnen Lucas ondersteunt onze scholen, net als de Lucas Academie. We gaan workshops organiseren om scholen verder te helpen. Scholen weten vaak niet allemaal van elkaar waar ze mee bezig zijn. Wij weten dat wel en kunnen de scholen in zo'n workshop met elkaar verbinden. Zo kun je veel van elkaar leren.'

PODCASTS

Sinds het boek uitgekomen is, krijgt Eichhorn regelmatig de vraag van scholen waarom zij niet als succesverhaal in het boek worden opgevoerd. 'Dat heeft grotendeels praktische redenen: we hebben een stuk of acht scholen beschreven, niet alleen Lucas-scholen, maar ook andere scholen die mooie stappen hebben gezet. Omdat er nog zoveel goede en inspirerende verhalen te vertellen zijn, gaan we op onze website podcasts en beschrijvingen van praktijkverhalen van scholen plaatsen. Want soms heeft een school een heel

mooi project of een verandering doorgemaakt die misschien niet vreselijk radicaal is maar wel binnen de school een stevig effect heeft. Daar kunnen anderen altijd van leren. Het boek is dus eigenlijk nooit klaar, het project blijft de komende tijd verder groeien.'

Meer lezen?

Je kunt het boek gratis als e-book downloaden:
www.lucasonderwijs.nl/de-kunst-van-het-veranderen/het-boek

TEKST DAPHNE DOEMGES-ENGELEN
FOTOGRAFIE AANGELEVERD EN FREEPIK

WERKEN IN HET ONDERWIJS

Werken in het onderwijs is werken aan de toekomst: kinderen inspireren en begeleiden op hun weg naar volwassenheid. Deze mooie maatschappelijke opdracht vraagt om professionals die bereid en in staat zijn om onderwijs te ontwikkelen dat past bij deze tijd.